

Flyttfågelnedfallet i Toroslunda 5 maj 2005

Glenn Cornland

Ett minnesvärt fågelfenomen inträffade i Toroslunda på Färingsö torsdagen den 5 maj 2005. På åkrar, i busk- och skogsmark kryllade det av rastande tättingar tidigt på morgonen. Ett regnområde hade passerat under natten och fått ett stort antal fågel att koncentrerat slå ned i mitt närområde där det finns växthus med stark belysning om nätterna. Antalet fåglar mattades märkbart av under förmiddagen för att framemot lunchtid vara åter till det mer normala.

Vid dålig väderlek inträffar det vid speciella tillfällen s.k. nedfall av flyttande fågel på öar och utstickande uddar, framförallt längs våra kuster. Det är nattsträckande fåglar som givit sig av strax efter skymningen på nästa flyttetapp, vanligtvis över öppet hav, och som råkat på en regnfront, dimma eller kraftiga vindar. Dessa tvingas nu ned på första bästa ställe för att rasta. Detta är ett välkänt fenomen från sträcklokalerna. Finns fyror eller andra ljuskällor på platsen när sikten är dålig så får detta

ljus en speciell dragningskraft på sträckfåglarna. Koncentrationen av fåglar kan bli mycket stor som t ex på Ölands södra udde.

Att ett fågelnedfall också kunde inträffa på Mälariarna kom som en överraskning för mig denna majmorgon. Till historien hör dock att intill min bostad finns stora växthus, där man odlar bl a sallad. De sprider varje natt ett intensivt gulorange ljus över omgivningen och upp mot molnbasen.

Väderprognosen spådde att en regnfront skulle

Foto Glenn Cornland

Vinterbild på de upplysta växthusen i Toroslunda

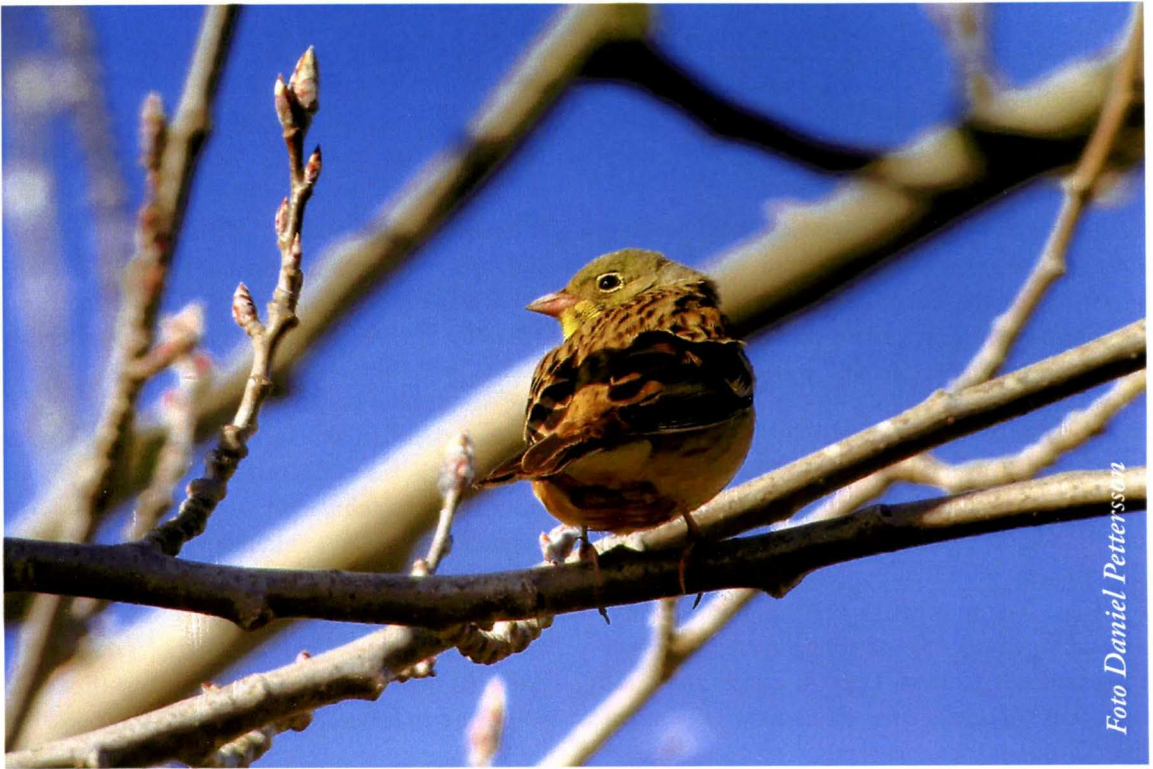

Foto Daniel Pettersson

Flera ortolaner hördes efter fågelnedfallet i Torslunda

passera under natt och tidig morgon och därför bestämde jag mig för att inte stiga upp i gryningen för att skåda fågel. Men eftersom jag sov med öppet fönster, vaknade jag ändå tidigt av ett sprudlande fågelliv utanför. Rödvingetrastar, rödstjärtar, svartvita flugsnappare och göktytor hördes tjattra, sjunga och ropa utanför. Jag stapplade försiktigt upp för att inte väcka övriga familjen och satte på kaffevattnet. Först nu, när jag såg ut i trädgården, gick det upp för mig att något var på gång. Det hoppade fågel lite här och var. Jag såg även en skymt av en buskskvätta, en art som normalt inte ses så ofta i trädgården.

Frukosten klarades snabbt av, jag fick på mig ytterkläder, stövlar och kikaren i hast och gick ut, fortfarande något yrvaken. Det verkade vara mest liv bortåt växthusen, och jag drogs sakta åt det hållet. När jag passerar grannens tomt sitter det en tidigt anländ utfärgad hane av törnsångare och sjunger sitt ”tycker du det, tycker du?” Här ser jag också flera rödstjärtar,

en svarthätta och några svartvita flugsnappare. Knappt halvvägs över grusvägen som leder mot växthusen börjar paniken infinna sig. Det hoppar ett tiotal buskskvättor, flera stenskvättor och några rödstjärtar lite här och var i fårhagen och ute på det plöjda fältet är det ljust fläckigt av stenskvättor, buskskvättor och en flock på 28 ljungpipare.

Efter att ha fått hyfsad kolla på vad som rörde sig i fårhagen så rusar jag hem efter tubkikaren och återvänder för att ta mig an fälten och fäladsmarken sydost om växthusen. Plötsligt så sitter ringtrasten där, helt öppet i en död rönn c:a 15 meter ifrån mig. Av erfarenhet så vet jag att de är skygga så jag smyger upp mobiltelefonen och får iväg ett sms. till ”microlarm”. Trasten sitter kvar några minuter men drar sedan iväg in i vegetationen. I samband med ringtrasten så tycker jag att jag hör ortolansparvsång, men avfärdar det som en rödvingetrast. Örjan och Catharina Engebrand, Martin Bergström och Jonas Nordin hörsammar larmet och är snart på plats.

Efter en stund får de också se ringtrasten i kanten av åkern i en blandflock av trastar.

Med fler och fler skådare på plats så upp-täcks nu nya arter på löpande band. Minst fyra ortolansparvar kommer flygande över fåladsmarken och går ned på åkern. Ortolansparvarna hörs och ses sjunga under ett par timmar i området. Runt en stor komposthög där växthuset dumpar sallad och annat som ratats i produktionen ses nu också rörsångare, sävsångare, ärtsångare, göktyta m.m. Salladshögen som ligger fint belyst i morgonljuset verkar dra till sig fåglarna och här hittar de tydligen mycket insekter att äta.

Ryktet om ortolaner och ringtrast sprider sig nu snabbt. Vid närliggande Svartsjö Dämme finns det många utsocknes tillresta skådare för att titta på dammsnäpporna. Dessa dyker nu upp i Torslunda för att få några fina årskryss. När de flesta lämnat platsen, anlände Ulf och Angelica Aronsson i hopp om att få syn på ortolansparvarna. I en angränsande granskogsplantering stöter Angelica upp en mycket tidig nattskärra. Nattskärnan är dessutom långtifrån årlig på Mäläröarna. Detta blev inledningen till att många skådare fick återvända för ännu ett årskryss. Nattskärnan höll sig kvar i skogsplanteringen under dagen och sågs av de flesta. Dagarna efter så var antalet fåglar nere på normala nivåer

igen. Något fler göktytor (3-4 ex.) än vanligt (1-2 ex.) hördes ropade i området dagarna efter nedfallet. Även ett antal kända och okända skådare sågs i området de följande dagarna.

Det var troligen kombinationen av massivt sträck, dåligt väder och växthusets starka belysning som gjorde att nedfallet skedde just i här. Fåglar liksom insekter dras till ljus och Torslunda växthus lyser verkligen upp natthimmeln, speciellt vid dimma eller lågt liggande regnmoln som reflekterar ljuset. Kanske kan detta också förklara de lite ovanligare fågelobservationerna jag haft i Torslunda under tidigare år.

Tabell 1. Ett urval av de fågelarter och antal individer som observerades i samband med ett flyttfågelnedfall i Torslunda, Färingsö 5 maj 2005.

Ljungpipare	28	Rödstjärt	>10
Ringtrast	1	Sävsångare	1
Nattskärra	1	Stenskvätta	>15
Svarthätta	>3	Rörsångare	2
Göktyta	5	Buskskvätta	>25
Ärtsångare	> 3	Sv. flugsnappare	>8
Trädlärka	2	Rödvingetrast	>25

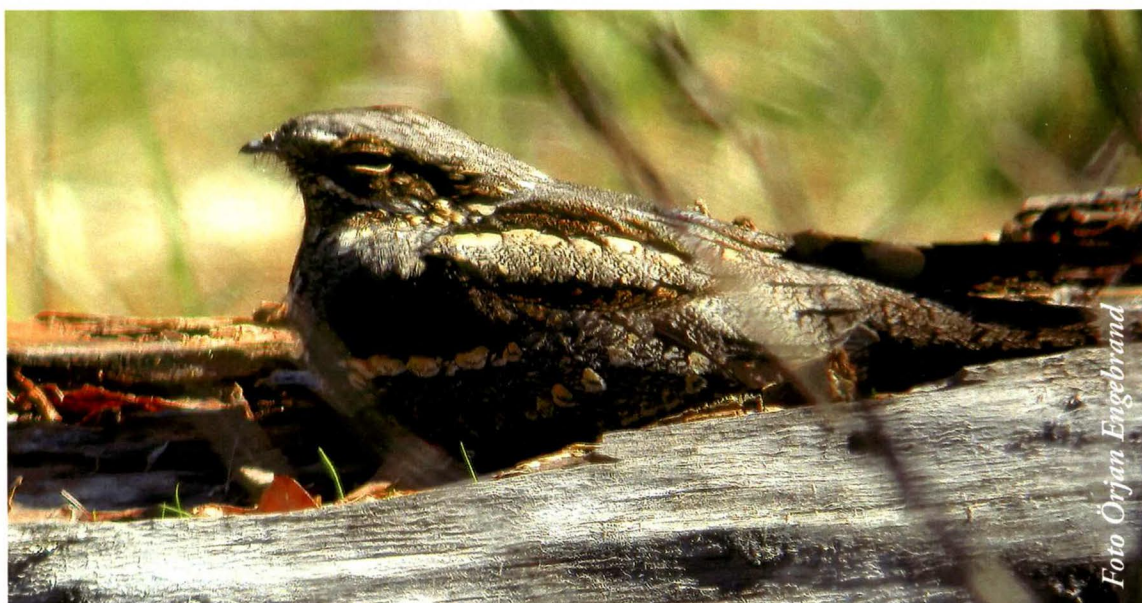

Foto Örjan Engebrand

Nattskärra i Torslunda